

G CONSELLERIA
O ADMINISTRACIONS
I PÚBLIQUES
B I MODERNITZACIÓ
/ ESCOLA BALEAR
ADMINISTRACIÓ
PÚBLICA

UNITAT 5 | COM EL RESSÒ DE LA BATERIA: ELS PARÈNTESIS I ELS GUIONS LLARGS

CONTINGUTS

- 5.1. Els parèntesis són un incís *a part*
- 5.2. Els guions llargs. I *distants*

Autor/a: Gabriel Rossinyol

Data d'elaboració: octubre de 2019

Aquesta obra es difon mitjançant la llicència [Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Amb aquest duo de signes, ens situam ja en segona línia de l'escenari, perquè, malgrat que la música no pot sonar bé sense ells, la seva participació en el text és més puntual que la dels instruments ja vists.

5.1. Els parèntesis són un incís *a part*

5.1.1. Primeres notes

Els parèntesis s'empren per indicar una informació complementària de la resta del text, és a dir, serveixen per introduir una explicació, un aclariment, etc. És a dir, delimiten la presència d'un *incís*. Una altra vegada aquest concepte, tan associat a l'ús de la coma? Sí, però no desesperem ni ens confonguem, perquè aviat tot s'aclarirà, a la nostra manera, una vegada que hàgim distribuït funcions entre els signes.

Normalment, els parèntesis introdueixen un tipus d'incís que està més allunyat del sentit general del text que no el que presenta la coma, la qual, com a pausa breu que és, sabem que no talla en sec el discurs. Així doncs, els elements que formen part dels parèntesis no són imprescindibles per entendre el discurs.

En clau de sol

El grau d'autonomia que presenta dins el discurs la seqüència escrita entre parèntesis és assimilable, per a nosaltres, a la del bateria que, enmig del concert, fa un solo amb el seu instrument: una interrupció momentània del ritme normal de la cançó, però derivada de la mateixa peça musical.

Altrament, al llarg d'aquestes línies empram la paraula *parèntesis* en nombre plural pel simple fet que n'hi ha dos: un que obre la seqüència i un altre que la tanca. En aquest sentit, recordem-nos sempre d'escriure el parèntesi final.

Per acabar, no hem d'oblidar que, tant si escrivim a mà com sobre teclat, els parèntesis (*d'obertura* i de *tancament*) s'escriuen enganxats a les paraules que inicien o acaben la seqüència.

5.1.2. L'*autonomia* dels parèntesis. Usos

Els parèntesis serveixen per introduir incisos (aclariments, informacions complementàries, intercalacions).

Com a *incís* que és (recordem: 'Una seqüència que funciona amb autonomia dins el text'), el fragment inclòs dins els parèntesis pot tenir puntuació interna (comes, punts i comes, punts, etc.). Un cas extrem —i, igualment, estrany, perquè no és gaire corrent— que demostra l'autonomia d'aquest signe és quan, després de punt i seguit, trobam un text entre parèntesis que comença

en lletra majúscula i acaba en punt, situat aquest dins el parèntesi de tancament.

Nota afinada número 1: incisos amb comes o parèntesis

Continuant amb la qüestió dels incisos, malgrat el que hem afirmat en les «Primeres notes» dels parèntesis i prenent com a referència el sentit global que pugui presentar una frase, hem de reconèixer que moltes vegades és difícil distingir si es tracta d'un incís que s'ha de marcar entre comes —perquè expressa una idea de continuïtat— o si ens trobam davant un incís que s'ha de tancar entre parèntesis —perquè exposa una idea més allunyada de la resta del text.

En conclusió: moltes vegades, un incís tant es pot indicar mitjançant comes com mitjançant parèntesis. La tria d'un o altre signe dependrà de l'estil del redactor o del mateix context, però... (Continuam l'argumentació en la secció següent.)

Sonen tambors, a cinc tocs

A banda del major o menor grau de relació amb la frase que acompanya —qüestió, aquesta, de percepció molt personal, com també hem vist—, hi ha alguns factors que poden influir a l'hora de decidir tancar un incís amb comes o amb parèntesis.

Per exemple, si ens trobam davant un incís (en principi, llarg) que conté altres aclariments interns (*subincisos* dins l'incís, escrits normalment amb comes), pot ser convenient que, ni que sigui per raons de claredat expositiva, escrivim tota la seqüència entre parèntesis, a fi de deixar ben delimitat on comença i on acaba l'aclariment. Recordem en aquest sentit que la capacitat d'*autonomia* que presenta la seqüència que va entre parèntesis fa que pugui tenir puntuació interna.

Nota afinada número 2: ubicació de la coma amb els parèntesis

Tal com ja passava amb els punts suspensius, mai no hem d'escriure coma davant el parèntesi d'obertura; en canvi, sí que n'hi pot haver després del de tancament, tal com succeiria en cas que el text no presentàs parèntesis. A banda de la coma, després del parèntesi de tancament ens podem topar amb altres signes com ara el punt, el punt i coma o els dos punts, per exemple.

En conclusió: la idea que convé que posem en pràctica per tal de puntuar (o no) el fragment que segueix el parèntesi de tancament és la de pensar que tota la seqüència escrita entre parèntesis actua amb autonomia i, per consegüent, és «com si no hi fossin» a l'hora de puntuar la resta del text.

O sigui: des del punt de vista de la puntuació, anem alerta a com continua el text després del parèntesi de tancament per si hem d'escriure coma, punt... o res.

Un, dos... provant, provant!

1A)

Els requisits exigits per aspirar a la plaça de periodista són els següents: ser major d'edat, estar en possessió del títol de grau o llicenciatura de l'àrea de coneixement de periodisme o comunicació audiovisual i publicitat, **(o** àrees de coneixement **similars)**, disposar almenys de cinc anys d'experiència professional dins el sector de la comunicació i tenir el certificat de coneixements de llengua catalana corresponent al nivell C1.

1B)

Els requisits exigits per aspirar a la plaça de periodista són els següents: ser major d'**edat**; estar en possessió del títol de grau o llicenciatura de l'àrea de coneixement de periodisme o comunicació audiovisual i publicitat, **o** àrees de coneixement **similars**; disposar almenys de cinc anys d'experiència professional dins el sector de la comunicació, **i** tenir el certificat de coneixements de llengua catalana corresponent al nivell C1.

Què repassem? (1B)

El darrer element d'una enumeració constituïda amb punts i comes sol separar-se de la resta del text mitjançant una coma, en cas que vagi precedida de la conjunció *i*.

2)

Les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) garanteixen la protecció de determinades espècies d'aus. Malgrat això, la gestió de les ZEPA no ha de limitar innecessàriament activitats i aprofitaments locals, tant econòmics com lúdics (**això** és: pràctiques agràries, cinegètiques, forestals, esportives i **similars**); tampoc no pot condicionar la xarxa viària de caràcter rural. Finalment, és necessari que les entitats ambientals, agràries i cinegètiques intervinguin en l'elaboració dels plans que regulen aquests espais.

Què ressaltam? (2)

La segona parella de parèntesis que apareix en l'exemple serveix per demostrar que la seqüència que va a l'interior d'aquest signe té una puntuació independent i autònoma respecte a la resta del text; i una altra vegada comprovam que el parèntesi de tancament no té cap influència sobre el signe que hi ha a continuació (puntuam la frase del text general com si no hi hagués parèntesis).

Què ressaltam? (1A)

La seqüència que hi ha dins els parèntesis representa un incís que complementa la informació sobre l'àrea de coneixement exigida.

Així mateix, observem que després del parèntesi de tancament hi ha la coma que correspon al final de la frase, en consonància amb l'estil de redacció que presenta el fragment (sèrie d'oracions començades en infinitiu i separades entre si mitjançant comes). En aquest sentit, puntuam com si els parèntesis no

Què ressaltam? (1B)

Vet aquí representat el dinamisme de la puntuació... Com sabem —perquè ho hem assenyalat més amunt—, l'incís tancat mitjançant els parèntesis normalment es pot escriure també entre comes, i així ho hem fet en aquest fragment 1B.

Ara bé, aquest canvi respecte al fragment 1A també n'ha comportat d'altres de ben significatius: amb la introducció de les comes de l'incís, la sèrie d'oracions començades en infinitiu s'ha de separar mitjançant punts i comes, perquè cada element quedi perfectament delimitat. És a dir, ens trobam ara davant un cas d'ús del punt i coma per la presència de comes internes.

Vegem la necessitat dels canvis de redacció indicats reproduint com quedaria el fragment només substituint els parèntesis per comes:

Els requisits exigits per aspirar a la plaça de periodista són els següents: ser major d'edat, estar en possessió del títol de grau o llicenciatura de l'àrea de coneixement de periodisme o comunicació audiovisual i publicitat, o àrees de coneixement similars, disposar almenys de cinc anys d'experiència professional dins el sector de la comunicació, i tenir el certificat de coneixements de llengua catalana corresponent al nivell C1.

5.2. Els guions llargs. I *distant*s

5.2.1. Primeres notes

Hem de distingir el guió *llarg* (—) com a signe de puntuació del *guionet* (-) com a signe ortogràfic. Evidentment, aquí només ens ocuparem del primer, ja que el segon tracta d'una matèria que no és objecte d'aquest material didàctic.

Els guions llargs tornen a ser un signe delimitador d'una part del text que funciona de manera independent, com tot seguit detallarem.

En clau de sol

Així doncs, per exemplificar simbòlicament el grau d'autonomia que conté la seqüència escrita entre guions llargs, ens torna a servir, a nosaltres, la imatge del bateria tocant el seu solo.

Tornem al nom del signe: si li deim *llarg*, precisament és perquè hem d'escriure la ratlla amb prou extensió, tant si redactam a mà com sobre teclat. A més, en qualsevol dels casos que es descriuran més endavant, no hem d'oblidar que els guions llargs (d'*obertura* i de *tancament*) s'escriuen enganxats a les paraules que inicien o acaben la seqüència.

5.2.2. Insercions. Usos dels guions llargs

Els guions llargs presenten dos usos principals i ben diferenciats entre si: *a)* introduir una informació complementària respecte de la resta del text, i *b)* marcar les diferents intervencions en els diàlegs. Comentem-ho amb més amplitud.

A) INCISOS

Els guions llargs (d'*obertura* i de *tancament*) serveixen per indicar la presència d'un incís (explicació, aclariment) amb significat autònom respecte del text general. Així, aquests signes marquen un contrast evident —també prou reflectit visualment— entre els elements que contenen i la resta del text.

La independència del text situat entre guions també queda ben demostrada amb el fet que pot tenir la seva pròpia puntuació interna (comes, punt i comes...), al marge de la puntuació del discurs general. Encetam així els punts de coincidència entre aquest signe i els parèntesis.

Nota afinada número 1: incisos amb comes, parèntesis o guions llargs

De la lectura anterior podem deduir fàcilment que els guions llargs sovint són intercanviables amb els parèntesis, ja que ambdós signes exerceixen la mateixa funció d'aïllar del text general una seqüència autònoma. I recordem que la coma també s'utilitza per desenvolupar la mateixa finalitat.

No obstant això, hi ha alguns factors que afavoreixen l'escriptura dels guions llargs a l'hora d'introduir aclariments:

a) L'existència de *subincisos* que ja inclouen comes internes, tal com ja s'esdevenia en el cas dels parèntesis.

b) L'existència de seqüències tancades entre parèntesis dins el text que es pretén aïllar.

Altrament, reconeixem que la informació continguda entre guions llargs o entre parèntesis està més allunyada del sentit de la frase que no la continguda en un incís escrit entre comes, però ja hem vist que aquesta és una regla subjecta moltes vegades a criteris interpretatius i estilístics.

Així doncs, recopilant, hi ha incisos que tant es poden escriure entre comes com mitjançant parèntesis o guions llargs. Davant aquest ventall d'opcions, com s'ha d'actuar des del punt de vista de qui redacta? Insistim:

En un primer moment, cal avaluar si aquell incís representa una continuïtat respecte del sentit general que expressa el text; si és així, normalment utilitzam la coma; en canvi, si percebem que l'aclariment o l'explicació són prou independents del text general, normalment escriurem parèntesis o guions llargs, segons el context o l'estil adoptat, i sempre tenint en compte les normes anteriorment explicades.

Nota afinada número 2: confluència dels guions amb altres signes

Obrim aquesta «Nota afinada» per remarcar que no hem d'escriure mai coma davant el guió d'obertura, sinó, en tot cas, darrere el de tancament, si és necessari marcar una pausa breu. A banda de la coma, després del guió de tancament també ens podem topar amb altres signes com ara el punt i coma o els dos punts, per exemple.

Així mateix, la idea que convé que posem en pràctica per tal de puntuar (o no) el fragment que segueix el guió de tancament és la mateixa que hem exposat en els parèntesis: pensar que tota la seqüència tancada entre els signes en qüestió actua amb autonomia i, per consegüent, és «com si no hi fossin» a l'hora de puntuar la continuació del text.

Finalment, convé notar que, si el final d'un incís entre guions coincideix amb un punt (seguit o a part), el guió de tancament se suprimeix. És important retenir aquesta norma *singular*, que sovint provoca errors perquè, per inèrcia, tendim a tancar la seqüència autònoma que prèviament hem obert amb el guió. A més, com veurem tot seguit, la norma *singular* és d'aplicació *habitual* en l'escriptura de diàlegs.

B) DIÀLEGS

Particularment, el guió llarg d'obertura serveix per indicar el començament de tota intervenció quan es reproduïxen diàlegs per escrit.

Pel que fa al guió de tancament, no s'escriu si la intervenció acaba amb un punt final o amb un signe d'interrogació o d'exclamació. Aquesta norma està clarament vinculada al contingut de la «Nota afinada» anterior, sobre confluència de guió llarg i punt.

Per acabar la casuística que afecta la forma en què és reproduït l'*estil directe*, afegirem que les intervencions del narrador en el diàleg es delimiten entre guions, llevat que coincideixin amb un punt final, supòsit en què només s'escriu el d'obertura, com en els usos anteriors.

Un, dos... provant, provant!

1A)

S'han publicat uns ajuts als quals poden optar empreses —**incloses** les persones **autònomes**—, fundacions, comunitats de béns i entitats sense ànim de lucre que es comprometin a contractar treballadors per compte aliè mitjançant la modalitat de contracte per a la formació i l'aprenentatge —**sempre** amb la condició que prestin serveis en centres de treball situats en territori de les Illes **Balears**.

1B)

S'han publicat uns ajuts als quals poden optar empreses (**incloses** les persones **autònomes**), fundacions, comunitats de béns i entitats sense ànim de lucre que es comprometin a contractar treballadors per compte aliè mitjançant la modalitat de contracte per a la formació i l'**aprenentatge**, sempre amb la condició que prestin serveis en centres de treball situats en territori de les Illes **Balears**.

Què repassam? (1B)

Una de les funcions més habituals de la coma és la d'introduir incisos, en aquest cas encapçalat per l'adverbi temporal «sempre». Això no obstant, aquesta mateixa frase també podria tancar-se entre parèntesis, una de les funcions principals dels quals és la d'aïllar incisos respecte al text general.

Què ressaltam? (1A, 1B)

El primer incís que apareix en els exemples 1A i 1B tant es pot delimitar correctament per mitjà dels guions llargs (cas 1A) com dels parèntesis (cas 1B). Fins aquí, cap sorpresa, atès que està demostrada l'estreta relació que hi ha entre ambdós signes.

En canvi, el dit incís sobre «persones autònomes» no es pot escriure entre comes, perquè la coexistència d'aquestes amb les que ja hi ha en el text general suposaria una lectura confusa del fragment.

S'han publicat uns ajuts als quals poden optar

empreses, **incloses les persones autònomes,**

fundacions, *comunitats de béns i entitats sense ànim de lucre que es comprometin a contractar treballadors...*

A la vegada, observem que, igual com passa amb els parèntesis, els guions no *compten* a l'hora de puntuar el text que ve després del signe de tancament (és a dir, puntuam com si l'incís entre guions no existís) i, per això, després del primer element enumerat («empreses») s'escriu coma.

Finalment, tinguem en compte que el guió de tancament desapareix quan coincideix amb un punt; és el cas del segon incís que s'inclou en el fragment 1A.

2)

—**Què** passa, Lígrom'mas de Jàver?, hi ha cap contrarietat que us pertorbi? Us not sobresaltat, necessitat tal vegada, teniu frisança? —**va** dir Lóbilott, preocupat davant tan inusual situació, arrufant les celles, acostant-se a taula i asseient-se enfront d'**ell**.

—**No!** —**va** respondre encongint el jove de manera lacònica, **seca**—. No tenc ni por ni nervis, només que no sé com dir-li-ho.

—**Dir-me** què, fill meu? No us heu de sentir malament en aquesta casa, ni davant meu, enteneu...

—**Sí**, ja ho sé. Sé que puc confiar en nostre senyor Lóbilott, però dubt que mon pare ho entengui.

F. J. Carrión, *Lóbilott, tras la Triaca de Males-Teales* (traducció i adaptació)

Què ressaltam? (2)

Cada guió llarg de principi de línia marca el parlament d'un dels dos personatges que intervenen en el fragment.

Per la seva banda, els guions que apareixen a l'interior de cada intervenció introdueixen la veu del narrador. La primera vegada que això passa només hi ha guió d'obertura, perquè el de tancament coincidiria amb un punt i final; en canvi, el segon cop que apareix el narrador en escena també hi ha guió de tancament, perquè després del signe continua la intervenció del personatge Lígrom'mas de Jàver.